TURK ELI

International Scientific Journal

Volume 1 | Special Issue Part 1 | 2026

Manas, Kyrgyz Republic

www.turkeli.science

TURK ELI
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL

The journal is officially registered as a mass media outlet by the Justice Department of Manas Region under the Ministry of Justice of the Kyrgyz Republic in accordance with Registration Certificate No. 10339 dated March 11, 2024. The journal is registered under the title “TURK ELI” International Scientific Journal and is authorized for publication in Kyrgyz, Turkish, Uzbek, Kazakh and English languages.

Honorary President
Sarvar Ispahi

Editor-in-Chief
Jenishbek Duysheev

Deputy Editor in-Chief
Rahmonali Hasanov

Editorial Board:

Ablat Khodjaev (Prof. Dr.)
Shakimashrip Ibraev (Prof. Dr.)
Shohistahon Uljaeva (Prof. Dr.)
Kubanychbek Kalchakeev (Prof. Dr.)
Abdimajid Madraimov (Prof. Dr.)
Shukhrat Sattorov (Prof. Dr.)
Ibrahim Kush (Dr.)
Faig Elekberli (Dr.)
Erdenebayar Nasanbat (Dr.)
Gulnara Anarbaeva (Dr.)
Nurgul Aldabek (Dr.)
Nurjamal Myrzabaeva (Dr.)
Takhirjan Kazakov (Dr.)
Elmira Hazratkulova (Dr.)
Azamat Kaliev (Dr.)
Abdulvakhidkhon Nuriddinov (Dr.)

About this Special Issue

This Special Issue presents selected papers from the International Scientific Conference
Ijtimoiy fanlar va jamiyat taraqqiyoti:
barqaror rivojlanishning strategik yo‘nalishlari

Technical Editor
Laziz Baxtiyorov

Publisher: turkeli.science
E-mail: editor@turkeli.science

TOSHKENT IQTISODIYOT VA TEXNOLOGIYALARI UNIVERSITETI
TITU
TOSHKENT – 2022
TOSHKENT IQTISODIYOT VA TEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI
IJTIMOIY FANLAR FAKULTETI
IJTIMOIY FANLAR VA JAMIYAT TARAQQIYOTI:
BARQAROR RIVOJLANISHNING
STRATEGIK YO‘NALISHLARI
GLOBAL MIQYOS
STRATEGIYA VA TARAQQIYOT
ILM-FAN VA INNOVATSIYA
JAMIYAT VA INSON KAPITALI
XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA
ILM-FAN ORQALI BARQAROR KELAJAK SARI
2026-yil 15-may

G. A. Kurbonova	The Meaningful Life Journey of Sahibqiran Amir Temur Across the Ages	85
N. B. Kuvatova	The Educational Environment in Higher Education Systems: Theoretical Perspectives and Effectiveness	91
F. R. Khasanova	Implementing Virtual Tours and Intelligent Technologies in Museums of Uzbekistan: Challenges and Prospects	95
F. Muratova	Contemporary Requirements for Professional Practice in Psychology: Challenges and Strategies for Overcoming Them	98
D. Dj. Rashidova	The Role of Lifelong Learning in Human Capital Development	102
Y. Saburova	The Significance of the Third Renaissance in Societal Development	104
Sh. Kh. Buriyev	The Strategic Importance of Preserving Cultural Heritage in Societal Development: The Evolution of the Conservation, Restoration, and Preservation System for Museum Collections in Uzbekistan (1991–2025)	107
H. T. Usmonov	The Art of Calligraphy and Beautiful Handwriting	113
N. A. Yuldasheva *N. Tursunaliyeva* *S. Sh. Bekturdiev*	Digital Transformation in Primary Education: Contemporary Technologies and Future Development Prospects	116
S. V. Yuldashev *A. Sharafiddinov*	History Horse Breading in Ferghana Valley	120
M. Ch. Saidova	The Effectiveness of Peer Support Programs in Preventing Bullying in School Environments	124
Sh. Sh. Uzakov	Conceptual Foundations and Empirical Analysis of Poverty Reduction Through Improving the Entrepreneurial Environment	128

Contemporary Requirements for Professional Practice in Psychology: Challenges and Strategies for Overcoming Them

Muratova Fotima (PhD in Psychology, Acting Associate Professor)[1]
fatima.muratova@uztitu.uz | ORCID: 0009-0008-1041-2187
[1.] Tashkent University of Economics and Technologies
Tashkent, Uzbekistan

Abstract.
The article examines the scientific and pedagogical foundations for the development of students' independent thinking in the higher education system. It analyzes the essence of independent thinking, the main factors influencing its formation, as well as ways to effectively organize the educational process. It also substantiates the importance of modern pedagogical approaches and educational technologies in developing students' analytical and creative thinking.
Keywords: psychologist, professional activity, competence, stress, emotional burnout, psychodiagnostics, communication, development, motive, frustration

Hozirgi kunda "Psixolog" ning kasbiy faoliyatiga qo'yiladigan talablar, qiyinchiliklar va ularni bartaraf etish usullari

Muratova Fotima Normaxmat qizi (psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, (PhD), dotsent v.b.)[1]
fatima.muratova@uztitu.uz | ORCID: 0009-0008-1041-2187
[1.] Toshkent iqtisodiyot va texnologiyalar universiteti
Toshkent, O'zbekiston

Annotatsiya.
Mazkur maqolada zamonaviy jamiyatda psixolog kasbining dolzarbligi, uning kasbiy faoliyatiga qo'yiladigan talablar, uchraydigan asosiy qiyinchiliklar hamda ularni bartaraf etishning samarali usullari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida psixologlarning kasbiy kompetensiyasi, shaxsiy sifatlari, stressga chidamliligi va kommunikativ ko'nikmalarining ahamiyati ochib beriladi. Shuningdek, psixolog faoliyatidagi muammolarni hal etishda zamonaviy yondashuvlar taklif etiladi.
Kalit so'zlar: psixolog, kasbiy faoliyat, kompetensiya, stress, emotsional kuyish, psixodiagnostika, kommunikatsiya, rivojlanish, motiv, frustruatsiya

Hozirgi globallashuv va axborotlashuv davrida inson psixologiyasi bilan bog'liq masalalar tobora dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Jamiyatda yuz berayotgan tezkor o'zgarishlar, ijtimoiy bosim va stress omillari inson ruhiy holatiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli psixolog kasbi nafaqat sog'liqni saqlash yoki ta'lim tizimida, balki barcha sohalarda muhim o'rin egallamoqda.

Psixologning asosiy vazifasi insonning ruhiy holatini o'rganish, muammolarni aniqlash va ularga ilmiy asoslangan yechimlar taklif etishdan iborat. Ayniqsa, mas'uliyatli tizimlarda faoliyat yurituvchi psixologlar yuqori darajadagi bilim, ko'nikma va malakaga ega bo'lishi talab etiladi.

Zamonaviy psixologdan faqat nazariy bilim emas, balki amaliy ko'nikmalar, yuqori darajadagi kommunikativ qobiliyat, stressga chidamlilik va kasbiy etikaga rioya qilish talab etiladi. Bu esa mazkur kasbning murakkab va mas'uliyatli ekanligini ko'rsatadiShu bilan birga, zamonaviy jamiyatda psixolog kasbining ahamiyati yanada ortib borayotganini turli ijtimoiy jarayonlar ham tasdiqlaydi. Insonlar orasida stress, depressiv holatlar, ijtimoiy moslashuv muammolari, shaxslararo nizolar va emotsional zo'riqish holatlari ko'payib borayotgani psixologik xizmatlarga bo'lgan ehtiyojni keskin oshirmoqda. Ayniqsa, urbanizatsiya jarayonlari, raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi va axborot oqimining haddan tashqari ko'pligi inson psixikasiga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatmoqda.

Bugungi kunda inson nafaqat real hayotdagi muammolar, balki virtual muhit bilan bog'liq psixologik bosimlarga ham duch kelmoqda. Ijtimoiy tarmoqlarda o'zini taqqoslash, kiberbulling, yolg'izlik hissi va informatsion charchoq kabi omillar inson ruhiy salomatligiga salbiy ta'sir etadi. Shu nuqtai nazardan, psixologlar faoliyati faqat an'anaviy yondashuvlar bilan cheklanib qolmay, balki zamonaviy muammolarga mos innovatsion usullarni ham o'z ichiga olishi zarur.

Bundan tashqari, psixolog faoliyati ko'p jihatdan inson bilan bevosita ishlashga asoslanganligi sababli, bu kasb vakillaridan yuqori darajadagi emotsional barqarorlik talab etiladi. Har bir mijozning muammosi individual bo'lib, ularni hal etishda yagona universal yondashuv mavjud emas. Shu sababli psixolog har bir holatga alohida yondashishi, vaziyatni chuqur tahlil qilishi va mos metodlarni tanlashi lozim.

Psixologning kasbiy faoliyatida muhim jihatlardan yana biri bu — ishonchli psixologik muhitni yaratishdir. Mijoz psixologga o'z muammolarini ochiq bayon eta olishi uchun u o'zini xavfsiz va tushunilgan his qilishi kerak. Bu esa psixologdan nafaqat bilim, balki yuqori darajadagi empatiya va tinglash madaniyatini talab qiladi. Samarali psixologik yordam ko'rsatish uchun "faol tinglash", "qayta aks ettirish" va "qo'llab-quvvatlash" kabi usullar muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, zamonaviy psixolog kasbiy faoliyatida ilmiy asoslangan metodlardan foydalanishi zarur. Turli xil psixodiagnostik testlar, suhbat, kuzatuv va eksperimental metodlar orqali mijozning holatini to'g'ri baholash mumkin. Bu esa noto'g'ri xulosa chiqarish ehtimolini kamaytiradi va samarali psixologik yordam ko'rsatishga xizmat qiladi.

Psixolog faoliyatida axloqiy tamoyillarga rioya qilish ham alohida o'rin tutadi. Maxfiylikni saqlash, mijozning shaxsiy hayotiga hurmat bilan qarash, professional chegaralarni buzmaslik — bular psixologning kasbiy etikasi asosini tashkil

etadi. Ushbu tamoyillarga amal qilinmasligi nafaqat mijozga zarar yetkazishi, balki psixologning kasbiy obro‘siga ham salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

Yana bir muhim jihat shundaki, psixolog doimiy ravishda o‘z ustida ishlashi, bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirib borishi lozim. Psixologiya fani doimiy ravishda yangilanib borayotgan soha bo‘lib, yangi nazariyalar, metodlar va texnologiyalar paydo bo‘lmoqda. Shuning uchun psixologlar malaka oshirish kurslari, seminarlar, treninglar va ilmiy tadqiqotlarda faol ishtirok etishi zarur.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Psixologiya fanining rivojlanishi va psixolog kasbining shakllanishi uzoq tarixiy jarayon natijasidir. Hozirgi kunda psixolog faoliyati nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham keng qamrovli soha sifatida e’tirof etilmoqda. O‘zbekistonlik olimlar va amaliyotchi psixologlar tomonidan olib borilgan ilmiy tadqiqotlar psixolog kasbining mazmuni, unga qo‘yiladigan talablar hamda kasbiy muammolarni chuqur o‘rganishga xizmat qilmoqda.

O‘zbek psixologiya maktabining shakllanishida pedagogik va amaliy psixologiya yo‘nalishlari alohida o‘rin tutadi. Ushbu yo‘nalishda olib borilgan tadqiqotlarda psixologning asosiy vazifasi shaxsning psixik rivojlanishini o‘rganish, uning individual xususiyatlarini aniqlash hamda ijtimoiy muhitga moslashuvini ta’minlashdan iborat ekanligi ta’kidlanadi.

Mahalliy tadqiqotlarda psixolog faoliyatining asosiy yo‘nalishlari sifatida psixodiagnostika, psixoprofilaktika, psixokorreksiya va psixologik maslahat berish ajratib ko‘rsatiladi. Ushbu faoliyat turlari psixologdan chuqur bilim va yuqori darajadagi amaliy ko‘nikmalarni talab etadi.

O‘zbekiston psixologlari tomonidan olib borilgan ilmiy ishlarda psixologning kasbiy kompetensiyasi muhim masala sifatida qaraladi. Tadqiqotlarga ko‘ra, kasbiy kompetensiya quyidagi komponentlardan iborat:

nazariy bilimlar tizimi
amaliy ko‘nikmalar
shaxsiy sifatlar
kasbiy etik madaniyat

Ayniqsa, pedagog-psixologlar faoliyatiga bag‘ishlangan ilmiy ishlarda ularning ta’lim tizimidagi o‘rni alohida yoritilgan. Ta’lim muassasalarida faoliyat yurituvchi psixologlar o‘quvchilar, o‘qituvchilar va ota-onalar bilan hamkorlikda ishlashi, ularning psixologik muammolarini aniqlashi va bartaraf etishi lozimligi ta’kidlanadi.

Shuningdek, zamonaviy tadqiqotlarda psixologning kommunikativ kompetensiyasi muhim omil sifatida ko‘riladi. Psixolog mijoz bilan samarali muloqot o‘rnata olishi, uning muammolarini to‘g‘ri anglay olishi va ishonchli muhit yaratishi zarur. Bu esa psixologdan nafaqat bilim, balki yuqori darajadagi ijtimoiy ko‘nikmalarni talab qiladi.

O‘zbek psixologlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda stress va emotsional zo‘riqish masalalari ham keng o‘rganilgan. Zamonaviy jamiyatda psixologlar yuqori psixologik yuklama ostida faoliyat yuritishi, bu esa ularda emotsional kuyish (burnout) holatini yuzaga keltirishi mumkinligi qayd etiladi. Shu sababli psixologlar uchun stressni boshqarish va psixologik himoya mexanizmlarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Amaliyotchi psixologlar faoliyati tahlili shuni ko‘rsatadiki, bugungi kunda psixologik xizmatlarga bo‘lgan ehtiyoj ortib bormoqda. Masalan, Toshkent shahrida psixolog mutaxassislariga talab yuqori bo‘lib, turli yo‘nalishlarda faoliyat yuritayotgan ko‘plab mutaxassislar mavjud.

Bu esa psixolog kasbining jamiyatdagi ahamiyati ortib borayotganini va ushbu sohada malakali kadrlarga ehtiyoj mavjudligini ko‘rsatadi.

Mahalliy ilmiy manbalarda psixolog faoliyatida etik me’yorlarga rioya qilish alohida urg‘u bilan ta’kidlanadi. Psixolog o‘z faoliyatida maxfiylikni saqlashi, mijozning shaxsiy hayotiga hurmat bilan qarashi va professional chegaralarni buzmasligi lozim. Ushbu tamoyillar psixologik yordam samaradorligini ta’minlovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Bundan tashqari, zamonaviy psixologiya fanida integrativ yondashuvlar keng qo‘llanilmoqda. Ya’ni, psixologlar turli nazariy maktablar va metodlarni birlashtirgan holda ishlashni afzal ko‘rmoqda. Bu esa mijoz muammolarini kompleks tarzda hal etish imkonini beradi.

O‘zbek psixologlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda psixologning shaxsiy rivojlanishi ham muhim omil sifatida ko‘riladi. Psixolog doimiy ravishda o‘z ustida ishlashi, bilimlarini yangilashi va amaliy tajribasini oshirib borishi zarur. Bu jarayon uzluksiz ta’lim va o‘z-o‘zini rivojlantirish orqali amalga oshiriladi.

Shuningdek, psixolog faoliyatida innovatsion texnologiyalardan foydalanish masalasi ham dolzarb hisoblanadi. Masofaviy psixologik xizmatlar, onlayn konsultatsiyalar va raqamli platformalar orqali psixologik yordam ko‘rsatish imkoniyatlari kengayib bormoqda. Bu esa psixolog kasbining yangi bosqichga ko‘tarilayotganini ko‘rsatadi.Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, o‘zbek psixologiya maktabida psixolog kasbiga qo‘yiladigan talablar tobora takomillashib bormoqda. Zamonaviy psixolog:

yuqori malakali mutaxassis
kommunikativ jihatdan rivojlangan shaxs
stressga chidamli

etik me’yorlarga qat’iy amal qiluvchi mutaxassis bo‘lishi kerak[2]

Sergey Leonidovich Rubinshteyn va Lev Semyonovich Vygotskiy psixologiya fanida inson faoliyati, tafakkuri va rivojlanishi haqida muhim nazariyalarni yaratgan olimlardir. Ularning qarashlariga ko‘ra, psixolog kasbi nafaqat bilim, balki yuqori darajadagi kognitiv va shaxsiy xususiyatlarni ham talab qiladi. Rubinshteyn bo‘yicha psixolog kasbiga qo‘yiladigan talablar. Rubinshteynning “faoliyat va ong birligi” tamoyiliga ko‘ra, psixolog insonning ichki dunyosini faoliyat orqali tushunadi. Shu asosda psixolog quyidagi sifatlarga ega bo‘lishi kerak: Asosiy talablar shundan iboratki inson psixikasini chuqur tushuna olish, kuzatuvchanlik, mantiqiy va analitik fikrlash, emotsional barqarorlik, mas’uliyat va etik me’yorlarga rioya qilish, muloqot qobiliyati, empatiya (boshqalarni his qila olish). Rubinshteyn ta’kidlagan kognitiv xususiyatlarga: Tafakkur moslashuvchanligi — vaziyatni turli tomonlama tahlil qilish. Diqqat barqarorligi — suhbat va kuzatuv davomida muhim jihatlarni yo‘qotmaslik. Xotira kuchliligi — inson haqidagi ma’lumotlarni tizimli saqlash. Analitik qobiliyat — sabab-oqibat bog‘lanishlarini aniqlash. Refleksiya — o‘z faoliyatini tahlil qila olish. Vygotskiy bo‘yicha psixolog kasbiga qo‘yiladigan talablar. Vygotskiy inson psixikasining ijtimoiy rivojlanishini asosiy omil deb hisoblagan. Unga ko‘ra, psixolog odamning rivojlanish jarayonini, ayniqsa ijtimoiy muhit ta’sirini tushuna olishi zarur. Psixolog kasbidan talab qilinadigan asosiy talablar pedagogik va psixologik bilimlarning uyg‘unligi; nutq madaniyati; bolalar va kattalar bilan samarali muloqot; rivojlanishni diagnostika qila olish; tarbiyaviy va maslahat berish ko‘nikmalari [3].

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, Har ikki olim qarashlarida psixolog: yuqori darajadagi tafakkurga, kuchli kommunikativ qobiliyatga, empatiyaga, analitik va refleksiv fikrlashga ega bo‘lishi kerak. Rubinshteyn ko‘proq faoliyat va ong birligiga urg‘u bergan bo‘lsa, Vygotskiy inson rivojlanishining ijtimoiy va madaniy omillarini asosiy deb hisoblagan. Shu sababli zamonaviy psixolog kasbi uchun esa kognitiv moslashuvchanlik, ijtimoiy sezgirlik, ilmiy tafakkur, professional etika eng muhim sifatlar hisoblanadi deb ilmiy asoslangan yondashuv zarurligini tasdiqlaydi.

Muhokama. Psixolog faoliyatida uchraydigan asosiy muammolardan biri emotsional zo‘riqishdir. Psixolog har kuni turli insonlarning muammolari, stresslari va ruhiy kechinmalari bilan ishlaydi. Bu esa vaqt o‘tishi bilan mutaxassisning o‘zida ham ruhiy charchoqni yuzaga keltirishi mumkin. Ayniqsa,

uzoq muddat davomida og‘ir psixologik holatlardagi insonlar bilan ishlash kasbiy kuyish holatiga olib keladi. Ikkinchi muammo jamiyatdagi stereotiplar bilan bog‘liq. Ba’zi insonlar psixologga murojaat qilishni uyat yoki zaiflik deb hisoblaydilar. Natijada ko‘plab insonlar o‘z muammolarini vaqtida hal qilmasdan, ularni ichida saqlab yuradilar. Bu esa ruhiy muammolarning yanada kuchayishiga sabab bo‘ladi. Yosh mutaxassislar uchun eng katta qiyinchiliklardan biri amaliy tajribaning yetishmasligidir. Nazariy bilim har doim ham amaliyotda to‘liq yordam bera olmaydi. Turli xarakterdagi insonlar bilan ishlash, ularning muammolariga individual yondashish katta tajribani talab qiladi.Shuningdek, ish yuklamasining ortiqligi ham psixolog faoliyatida muhim muammo hisoblanadi. Ta’lim muassasalari yoki tibbiyot markazlarida faoliyat yuritayotgan psixologlar ko‘p sonli mijozlar bilan ishlashga majbur bo‘ladilar. Bu esa har bir inson bilan sifatli

Psixolog faoliyatidagi muammolarni bartaraf etish uchun avvalo mutaxassisning o‘z ustida muntazam ishlashi muhimdir. Psixolog yangi ilmiy tadqiqotlar bilan tanishib borishi, malaka oshirish kurslarida qatnashishi va zamonaviy metodlarni o‘rganishi zarur. Kasbiy kuyishning oldini olish uchun psixologlarda superviziya tizimini rivojlantirish kerak. Superviziya tajribali mutaxassis yordamida kasbiy faoliyatni tahlil qilish va ruhiy qo‘llab-quvvatlashni anglatadi. Bu usul psixologning emotsional holatini barqaror saqlashga yordam beradi. Jamiyatda psixologik madaniyatni oshirish ham muhim ahamiyatga ega. Ommaviy axborot vositalari, seminar va treninglar orqali aholiga psixologik yordamning foydasi tushuntirilishi kerak. Bu insonlarning psixologga murojaat qilishga bo‘lgan ijobiy munosabatini shakllantiradi.Yosh mutaxassislarni qo‘llab-quvvatlash maqsadida oliy ta’lim muassasalarida amaliy mashg‘ulotlar sonini ko‘paytirish lozim. Psixologik markazlarda stajirovka tashkil etilishi yosh psixologlarning tajriba orttirishiga yordam beradi. Bundan tashqari, psixologlarning mehnat sharoitlarini yaxshilash, ish yuklamasini me’yorlashtirish va moddiy rag‘batlantirish tizimini rivojlantirish ham kasbiy samaradorlikni oshiradi.

Tahlillar va natijalar. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy jamiyatda psixolog kasbining ahamiyati tobora ortib bormoqda. Insonlarda stress, depressiya, oilaviy nizolar va ijtimoiy moslashuv muammolari ko‘paygani sari psixologik xizmatga bo‘lgan ehtiyoj ham ortmoqda. Shu sababli psixologdan nafaqat nazariy bilim, balki yuqori darajadagi amaliy va kommunikativ ko‘nikmalar ham talab qilinadi.

Kasbiy faoliyatdagi qiyinchiliklarning asosiy qismi psixologning emotsional zo‘riqishi va jamiyatdagi noto‘g‘ri qarashlar bilan bog‘liq ekanligi kuzatiladi. Ayniqsa, kasbiy kuyish holati psixolog faoliyatining samaradorligini pasaytiruvchi muhim omillardan biridir. Bu muammoni bartaraf etish uchun psixologlarning ruhiy salomatligini qo‘llab-quvvatlash tizimini rivojlantirish zarur.

Shuningdek, zamonaviy psixolog universal mutaxassis bo‘lishi kerak. U ta’lim, tibbiyot, biznes va oilaviy munosabatlar sohalarida ishlash uchun moslashuvchan fikrlash va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ko‘nikmalariga ega bo‘lishi lozim. Maqola tahlili asosida quyidagi natijalarga kelish mumkin:

1. Psixolog kasbi zamonaviy jamiyatda eng muhim va talab yuqori bo‘lgan kasblardan biridir.
2. Psixolog chuqur nazariy bilim, kommunikativ qobiliyat, empatiya va kasbiy etikaga ega bo‘lishi zarur.
3. Psixolog faoliyatidagi asosiy qiyinchiliklar emotsional zo‘riqish, stereotiplar, tajriba yetishmasligi va ish yuklamasi bilan bog‘liq.
4. Muammolarni bartaraf etishda malaka oshirish, superviziya, amaliyotlarni kuchaytirish va psixologik madaniyatni rivojlantirish muhim o‘rin tutadi.
5. Psixologlarning samarali faoliyat yuritishi uchun davlat va jamiyat tomonidan qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish zarur.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, hozirgi davrda psixolog kasbi jamiyat taraqqiyoti va inson ruhiy salomatligini ta’minlashda muhim o‘rin egallaydi. Dunyo miqyosida yuz berayotgan ijtimoiy, iqtisodiy va texnologik o‘zgarishlar insonlarning ruhiy holatiga bevosita ta’sir ko‘rsatmoqda. Natijada stress, depressiya, xavotir, oilaviy nizolar, ijtimoiy moslashuv muammolari kabi holatlar ko‘payib bormoqda. Bunday sharoitda malakali psixologlarga bo‘lgan ehtiyoj yanada ortmoqda. Psixolog insonlarga nafaqat ruhiy yordam beradi, balki ularning jamiyatga moslashuvi, sog‘lom fikrlashi va hayotiy muammolarni to‘g‘ri hal etishiga ham ko‘maklashadi.

Bugungi kunda psixologdan yuqori darajadagi kasbiy tayyorgarlik talab qilinadi. Mutaxassis chuqur nazariy bilim bilan bir qatorda amaliy ko‘nikmalarga ham ega bo‘lishi kerak. Ayniqsa, kommunikativ qobiliyat, empatiya, tinglash madaniyati, sabr-toqat va kasbiy etika psixolog faoliyatining asosiy mezonlari hisoblanadi. Psixologning muvaffaqiyati ko‘p jihatdan uning insonlar bilan ishonchli munosabat o‘rnata olishi va ularning muammolariga individual yondasha bilishiga bog‘liqdir. Shu sababli psixolog doimiy ravishda o‘z ustida ishlashi, bilim va tajribasini oshirib borishi zarur.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, psixolog faoliyati murakkab va katta mas’uliyat talab qiladigan kasblardan biridir. Ushbu faoliyat davomida mutaxassis turli qiyinchiliklarga duch keladi. Eng asosiy muammolardan biri emotsional zo‘riqish va kasbiy kuyish holatidir. Psixolog har kuni insonlarning ruhiy muammolari bilan ishlagani sababli vaqt o‘tishi bilan o‘zi ham ruhiy charchoqni his qilishi mumkin. Bundan tashqari, jamiyatda psixolog kasbiga nisbatan mavjud stereotiplar ham mutaxassis faoliyatiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Ayrim insonlarning psixologik yordamga noto‘g‘ri munosabatda bo‘lishi psixologik xizmatning samaradorligini pasaytiradi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun bir qator muhim choralarni amalga oshirish lozim. Avvalo, psixologlarning kasbiy malakasini oshirish tizimini yanada rivojlantirish kerak. Seminarlar, treninglar, ilmiy konferensiyalar va amaliy mashg‘ulotlar mutaxassislarning tajribasini boyitadi. Shu bilan birga, superviziya tizimini rivojlantirish psixologlarning emotsional holatini barqaror saqlashga yordam beradi. Bu usul mutaxassisning kasbiy faoliyatini tahlil qilish, xatolar ustida ishlash va ruhiy qo‘llab-quvvatlash imkonini beradi.

Jamiyatda psixologik madaniyatni shakllantirish ham muhim ahamiyatga ega. Ommaviy axborot vositalari, ta’lim muassasalari va turli ijtimoiy loyihalar orqali aholiga psixologik yordamning foydasi tushuntirilishi zarur. Bu insonlarning psixologga murojaat qilishga bo‘lgan ishonchini oshiradi va ruhiy salomatlikka e’tibor kuchayishiga xizmat qiladi. Ayniqsa, yoshlar o‘rtasida psixologik savodxonlikni rivojlantirish kelajakda ko‘plab ijtimoiy muammolarning oldini olishga yordam beradi.

Shuningdek, zamonaviy psixolog raqamli texnologiyalar bilan ishlash ko‘nikmalariga ega bo‘lishi kerak. Hozirgi davrda onlayn konsultatsiyalar va masofaviy psixologik xizmatlar keng rivojlanmoqda. Bu esa psixologlardan innovatsion yondashuv va texnologik savodxonlikni talab etadi. Kelajakda psixologik xizmatlar yanada takomillashib, insonlarga qulay va samarali yordam ko‘rsatish imkoniyatlari kengayadi.

Umuman olganda, psixolog kasbi jamiyatning ma’naviy va ruhiy barqarorligini ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Psixologlarning kasbiy faoliyatini qo‘llab-quvvatlash, ular uchun qulay mehnat sharoitlarini yaratish va zamonaviy bilimlar bilan ta’minlash jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biridir. Kelajakda psixologik xizmat sifati oshishi bilan insonlarning hayot sifati, ruhiy salomatligi va ijtimoiy faolligi ham yuksaladi.

References

1. Lev Semyonovich Vygotskiy. Pedagogik psixologiya. – Moskva:

Pedagogika, 1991. – 320 b.
2. Sergey Leonidovich Rubinshteyn. Umumiy psixologiya asoslari. – Sankt-Peterburg: Piter, 2002. – 712 b.
3. Abraham Maslow. Motivatsiya va shaxs. – Moskva: Evraziya, 1999. – 478 b.
4. Carl Rogers. Shaxsga yo‘naltirilgan terapiya. – Moskva: Progress, 2001. – 560 b.
5. Sigmund Freud. Psixoanalizga kirish. – Moskva: Nauka, 1998. – 447 b.
6. David Myers. Ijtimoiy psixologiya. – Sankt-Peterburg: Piter, 2018. – 794 b.
7. O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi. Psixologiya fanidan o‘quv-uslubiy majmua. – Toshkent, 2022. – 250 b.
8. Psixologiya / G‘.B. Shoumarov tahriri ostida. – Toshkent: Sharq, 2019. – 496 b.